

Hemşirelik Öğrencilerinde İklim Krizi Farkındalığının Anksiyete Üzerine Etkisi

The Effect of Climate Crisis Awareness on Anxiety in Nursing Students

Arzu DİKİCİ¹, Murat EKİNCİ¹, Furkan ÖZ¹, Melikenur KAMİT¹, Rojbin AKCAN¹

AD: 0000-0003-0077-9264 ME: 0009-0009-8807-4146 FÖ: 0009-0006-2220-3716 MK: 0009-0007-2064-6190
RA: 0009-0000-8005-0822

¹ İstanbul Arel Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü, İstanbul-Türkiye

Öz

Amaç: Bu araştırmaya, hemşirelik öğrencilerinde iklim değişikliği farkındalığının anksiyete üzerine etkisinin incelenmesi amacıyla yapıldı.

Gereç ve Yöntem: Araştırmanın örneklemini İstanbul'da bulunan bir vakıf üniversitesinin hemşirelik bölümünde öğrenim gören 177 öğrenci oluşturdu. Veriler katılımcılardan yüz yüze toplandı. Araştırmada Kişisel Bilgi Formu, Küresel İklim Değişikliğine Yönelik Farkındalık Ölçeği ve İklim Değişikliği Anksiyetesi Ölçeği kullanıldı. Elde edilen veriler SPSS 22 istatistik programı ile analiz edildi. Verilerin analizinde istatistik metodları (sayı, yüzde, ortalama, standart sapma) kullanıldı.

Bulgular: Araştırmada, hemşirelik öğrencilerinin İklim Değişikliği Anksiyetesi Ölçeği toplam puan ortalamasının $22,42 \pm 9,14$ ve Küresel İklim Değişikliğine Yönelik Farkındalık Ölçeği toplam puan ortalamasının $22,45 \pm 8,8$ olduğu belirlendi. Katılımcıların %67,2'sinin küresel iklim değişikliği hakkında bilgi sahibi olduğu, %79,5'inin küresel iklim değişikliği nedeniyle geleceğinden endişe ettiği, %65'inin küresel iklim değişikliği nedeniyle ruh sağlığının kötü yönde etkilendiği ve %53,7'sinin iklimdeki değişiklikler nedeniyle korku, güçsüzlük, öfke ve tükenmişlik gibi duygular hissettiği belirlendi.

Sonuç: Bu araştırma, hemşirelik öğrencilerinde iklim değişikliği farkındalığının anksiyete üzerindeki etkisini ortaya koymaktadır. Bulgular, öğrencilerin önemli bir kısmının küresel iklim değişikliği konusunda bilgi sahibi olduğunu, ancak bu farkındalığın, geleceğe yönelik endişe ve ruh sağlığında olumsuz etkilerle doğrudan ilişkili olduğunu göstermektedir. Öğrencilerin yarısından fazlası, iklim değişikliğine bağlı olarak korku, güçsüzlük, öfke ve tükenmişlik gibi yoğun duygular yaşadıklarını ifade etmiştir. Bu durum, iklim değişikliğinin yalnızca çevresel bir sorun değil, aynı zamanda bireylerin ruh sağlığını da etkileyen önemli bir kriz olduğunu vurgulamaktadır. Özellikle sağlık alanında eğitim gören genç bireylerin, gelecekte toplum sağlığını koruma sorumluluğu taşıyacakları göz önünde bulundurulduğunda, iklim değişikliği

Abstract

Aim: This research aimed to investigate the effect of climate change awareness on anxiety levels among nursing students.

Material and Methods: The study sample consisted of 177 students enrolled in the nursing department of a foundation university in Istanbul. Data were collected face-to-face from the participants using a Personal Information Form, the Global Climate Change Awareness Scale, and the Climate Change Anxiety Scale. The data were analyzed using the SPSS 22 statistical program. Statistical methods such as frequency, percentage, mean, and standard deviation were employed in the analysis.

Results: The findings revealed that the nursing students had a mean score of 22.42 ± 9.14 on the Climate Change Anxiety Scale and 22.45 ± 8.8 on the Global Climate Change Awareness Scale. Among the participants, 67.2% reported being informed about global climate change, 79.5% expressed concerns about their future due to climate change, 65% indicated that climate change had negatively affected their mental health, and 53.7% reported experiencing emotions such as fear, powerlessness, anger, and exhaustion due to climate changes.

Conclusion: This study highlights the impact of climate change awareness on anxiety levels in nursing students. The results demonstrate that while a significant proportion of students are knowledgeable about global climate change, this awareness is strongly associated with heightened anxiety about the future and adverse effects on mental health. More than half of the students reported experiencing intense emotions such as fear, powerlessness, anger, and exhaustion related to climate change. These findings underscore that climate change is not merely an environmental issue but also a profound crisis affecting individual mental health. This relationship between climate change awareness and anxiety is particularly critical for young individuals in health-related fields, who will bear future responsibilities for safeguarding

farkındalığı ve anksiyete arasındaki bu ilişki daha da kritik bir hal almaktadır. Eğitim kurumlarının, hemşirelik öğrencilerinin psikolojik dayanıklılığını artırmaya yönelik stratejiler geliştirmesi ve iklim değişikliği ile başa çıkma becerilerini güçlendirmesi gerekmektedir. Ayrıca, iklim krizinin bireylerin ruh sağlığı üzerindeki etkilerinin daha kapsamlı bir şekilde ele alınması için multidisipliner yaklaşımlar içeren yeni araştırmaların yapılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: küresel iklim değişikliği, anksiyete, hemşirelik öğrencileri

public health. Educational institutions must implement strategies to enhance the psychological resilience of nursing students and equip them with effective coping mechanisms for dealing with climate change. Furthermore, it is recommended that future research adopts multidisciplinary approaches to comprehensively examine the mental health impacts of the climate crisis.

Keywords: Global climate change, anxiety, nursing students

1. Giriş

İklim değişikliği, sıcaklıklarda ve hava modellerinde uzun vadeli değişimleri ifade eden bir halk sağlığı sorunudur (1). Bu değişimler, güneşin etkinliğindeki farklılıklar veya büyük volkanik patlamalar gibi doğal nedenlerle oluşabileceği gibi, büyük oranda insan faaliyetleri sonucunda ortaya çıkmaktadır (1). 1800'lü yıllardan bu yana kömür, petrol ve gaz gibi fosil yakıtların kullanımı, bugün etkileri yoğun bir şekilde hissedilen iklim krizinin temel nedenlerindedir. Fosil yakıtların kullanımıyla atmosfere salınan gazlar, Dünya'nın etrafını bir örtü gibi kaplayarak güneş ısısını hapsedir ve sıcaklıkların artmasına yol açan sera gazı emisyonlarına neden olur. Karbondioksit gibi ısıyı tutan gazların artışıyla oluşan sera etkisi, kara, deniz ve havadaki ortalama sıcaklıkların yükselmesine ve dünyanın iklim özelliklerinde değişimlere yol açmaktadır (2). Bu durum, sadece sıcaklıkların artması anlamına gelmez. Dünya, birbiriyle ilişkili alt sistemlerden oluşan bir ekosisteme sahiptir ve bu sistemlerden birindeki değişim, diğerlerini de etkiler. İklim değişikliği, su kıtlığı, yangınlar, kuraklık, deniz seviyelerindeki yükselmeler, buzulların erimesi, seller, fırtınalar ve biyolojik çeşitliliğin azalması gibi olaylarla bir kriz boyutuna ulaşmaktadır (3).

İklim krizinin etkileri bu kadar yaygın iken iklim değişikliği ve sağlığı birbirinden ayrı alanlar olarak düşünmek mümkün değildir. Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ), iklim değişikliğini "insanlığın karşı karşıya olduğu en büyük sağlık tehdidi" olarak tanımlamaktadır (4). Sıcaklık artışları, seller, kuraklık ve diğer çevresel felaketler tüm dünyada hastalık ve ölümlere neden olmaktadır. Buna göre, Birleşmiş Milletler'in yayınladığı raporda, 2050 yılına kadar yaklaşık 250.000 kişinin iklim krizine bağlı hastalıklar nedeniyle yaşamını kay-

bedeceği öngörülmektedir (5).

İklim krizi, temiz hava, içme suyu ve yeterli gıda maddesine erişim gibi sosyal ve çevresel sağlık belirleyicileri için küresel bir tehdit oluşturmakla birlikte, etkileri yalnızca fiziksel sağlıkla sınırlı değildir (6). The Intergovernmental Panel on Climate Change'in raporuna göre, iklim krizi dünya genelinde ruh sağlığı üzerindeki olumsuz etkilerini artırmaktadır (7). İklim krizinin doğrudan etkilediği ülkelerde ruhsal sorunlarda artış görülmesi muhtemeldir. Ancak iklim krizinden doğrudan etkilenmeyen ülkelerde dahi bireyler ruhsal hastalıklar açısından risk altındadır (8). Araştırmalar, iklim krizinin ruh sağlığı üzerindeki etkilerini umutsuzluk, suçluluk, depresif belirtiler, stres ve anksiyete artışı olarak ifade etmektedir (9).

İklim krizinin ruh sağlığı üzerine etkileri aslında karmaşık bir süreçtir. Bireyler iklim krizinin etkilerine doğrudan ya da dolaylı, akut ya da kronik olarak maruz kalmaktadır. Özellikle savunmasız gruplar, doğal afet kurbanları ve gençler iklim krizinin ruhsal etkileri açısından risk altındadır (10). Dünya Sağlık Örgütü, genç yetişkinlerin iklim değişikliğine bağlı olarak stres ve anksiyete düzeylerinde artış olduğunu vurgulamaktadır (5). İklim değişikliğinin insanlarda yaratabileceği ruhsal yük iklim anksiyetesi olarak adlandırılmakta olup, bu durum kaygı ve umutsuzluk duygularını tetikleyerek bireylerin ruh sağlığını tehdit etmektedir (11).

İklim krizinin insan sağlığı üzerine etkileri arttıkça bulaşıcı ve bulaşıcı olmayan hastalıkların görülme sıklığı ve sağlık bakımına duyulan ihtiyaç artmaktadır (12, 13). Birleşmiş Milletler'in konu ile ilgili olarak yayınladığı raporda, üye ülkelerin temel eylemlerinin başında 2030 yılının sonuna kadar iklim

değişikliği ile mücadele konusunda bireylerde farkındalık yaratmak olduğu vurgulanmaktadır (3). Hemşireler, iklim değişikliğinin nedenlerini ele alan ve sağlık üzerindeki olumsuz etkilerini önleme ve iklim değişikliğiyle mücadelede politikalar geliştirme ve uygulama konusunda önemli rollere sahiptir (14). Küresel iklim değişikliğine yönelik farkındalık kazanmak hem hemşirelerin hem de bireylerin iklim krizinin sağlık üzerindeki etkilerini anlamalarına ve bu etkileri önlemek için harekete geçmelerine yardımcı olmaktadır (15). Bu nedenle hemşirelerin, iklim değişikliği nedeniyle ortaya çıkan veya ortaya çıkması öngörülen sağlık risklerine karşı etkili ve hızlı bir şekilde yanıt verebilmek için iklim değişikliği hakkında bilgi ve farkındalık kazanmaları oldukça önemlidir (16). Literatürde, hemşirelerin iklim değişikliğinin sağlık üzerine etkileri ile mücadeledeki önemli rolleri üzerine vurgu yapılsa da konu ile ilgili bilgi ve farkındalık düzeylerinin sınırlı olduğu görülmektedir (11,14). İklim krizinin sağlık üzerine etkilerine yönelik farkındalık kazanma ile ilgili girişimlerin başında ise iklim krizi ve sağlık ilişkisini açıklayan konuların hemşirelik müfredatına entegrasyonu gelmektedir. Ancak literatürde hemşirelik okullarındaki iklim değişikliğiyle ilgili müfredatın sınırlı olduğu belirtilmektedir (17). Bu nedenle hemşirelik öğrencilerinde küresel iklim krizinin etkilerini anlamak ve öğrencilerin önleyici çalışmalarda yer almalarını sağlamak için farkındalık düzeylerinin anlaşılması oldukça önemlidir.

Hemşirelik öğrencileri, toplum sağlığını koruma ve geliştirme sorumluluğu taşıyan geleceğin sağlık profesyonelleri olarak, çevresel sorunlara duyarlılık geliştirme ve bu sorunların sağlık üzerindeki etkilerini anlama konusunda önemli bir role sahiptir. Hemşirelik disiplini, birey ve toplum sağlığını bütüncül bir yaklaşımla ele almayı gerektirir. Bu bağlamda, küresel iklim değişikliği gibi makro düzeydeki çevresel sorunlar, hemşirelik disiplininin temel unsurları olan önleyici, tedavi edici ve rehabilite edici sağlık hizmetleriyle doğrudan ilişkilidir (15,16). Ancak, iklim değişikliği farkındalığının genç yetişkinlerde, özellikle de hemşirelik öğrencilerinde artan anksiyete ve stres düzeyleriyle bağlantılı olabileceği göz önünde bulundurulmalıdır. Bu durum, hem öğrencilerin mesleki gelişimi hem de ruh sağlığı açısından dikkate alınması gereken bir konudur.

Hemşirelik öğrencilerinin iklim değişikliği farkındalıklarının anksiyete üzerindeki etkisinin araştırılması, yalnızca bu grubun ruh sağlığı ihtiyaçlarını belirlemekle kalmayıp, aynı zamanda mesleki eğitim süreçlerine çevresel sağlık sorunlarını entegre etme gerekliliğini de ortaya koymaktadır (14). Literatürde bu konuya ilişkin sınırlı sayıda çalışma bulunması, bu araştırmanın önemini artırmaktadır (14,15,17). Araştırmanın sonuçları, hemşirelik öğrencilerinin iklim değişikliği kaynaklı ruhsal yüklerini anlamaya ve onların bu küresel krizle başa çıkma kapasitelerini artıracak eğitim ve müdahale programlarının geliştirilmesine katkı sağlayabilir. Böylece, hemşirelik disiplini, iklim değişikliği gibi kritik bir halk sağlığı sorunuyla mücadelede daha etkin bir rol üstlenebilir.

2. Gereç ve Yöntem

Bu çalışmada, hemşirelik öğrencilerinde iklim değişikliği farkındalığının anksiyete üzerine etkisini belirlemek amacı ile tanımlayıcı türde yapıldı.

Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini 2022-2023 akademik yılında İstanbul'da bulunan bir vakıf üniversitesinin hemşirelik bölümünde kayıtlı olan 346 öğrenci oluşturdu. Araştırmanın örneklem seçiminde evreni bilinen örneklem yöntemi ile %95 güven aralığında 183 öğrenciye ulaşılmaya hedeflendi. Araştırmanın örneklemi araştırmaya katılmaya gönüllü olan 177 öğrenci oluşturdu.

Veri Toplama Araçları ve Özellikleri

Araştırmada veri toplama aracı olarak "Kişisel Bilgi Formu", "Küresel İklim Değişikliği Farkındalık Ölçeği" ve İklim Değişikliği Endişesi Ölçeği kullanıldı.

Kişisel Bilgi Formu: Araştırmacılar tarafından oluşturulan Kişisel Bilgi Formu katılımcıların yaş, cinsiyet, kayıtlı olduğu sınıf gibi bilgilerin yer aldığı 18 sorudan oluşan bir formdur.

Küresel İklim Değişikliğine Yönelik Farkındalık Ölçeği (KİDYFÖ): Deniz ve ark. tarafından 2021 yılında geliştirilen ölçek, üniversite öğrencilerinin küresel iklim değişikliğine yönelik farkındalık düzeylerini ölçmektedir (19). Ölçek 21 madde ve 4 alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçeğin alt boyutları, "Doğal ve Beşeri

Ortama Etkiler (9 madde)”, “Küresel Organizasyonlar ve Anlaşmalara İlişkin Farkındalık (6 madde)”, “Enerji Tüketimi İlişkisi (3 madde)”, ve “Ortaya Çıkarıcı Sebepler (3 madde)”dir. Ölçekte her bir madde 1 (Hiç Farkında Değilim), 2 (Farkında Değilim), 3 (Kararsızım), 4 (Farkındayım) ve 5 (Tamamen Farkındayım) şeklinde 5’li Likert tipinde kodlanmaktadır. Ölçekte ters kodlanan madde bulunmamaktadır. Ölçekten alınabilecek en yüksek puan 105 ve en düşük puan 21’dir. Ölçekten alınan yüksek puanlar küresel iklim değişikliğine yönelik farkındalık düzeyinin yüksek olduğunu, düşük puanlar ise küresel iklim değişikliğine yönelik farkındalık düzeyinin düşük olduğunu gösterir. Ayrıca ölçek ve alt boyutları için toplam puan ortalamalarının soru sayısına bölünmesi ile 1-2,33 puan arası düşük, 2,34-3,66 puan arası orta, 3,67-5,00 puan arası yüksek farkındalık düzeyi şeklinde yorumlanmaktadır. Ölçeğin Cronbach alpha değeri 0,826’dır. Ölçeğin bu araştırmadaki Cronbach alpha değeri 0.942 olarak bulunmuştur.

İklim Değişikliği Anksiyetesi Ölçeği (İDAÖ): Clayton ve Karazsia (2020) tarafından geliştirilen ölçeğin Türkçe geçerlik ve güvenilirliği Cebeci ve arkadaşları (2022) tarafından yapılmıştır (20, 21). Ölçeğin orijinalinde 13 madde ve 2 faktör bulunmaktadır ve Cronbach’s Alpha değeri 0.93’tür. 5’li Likert tipteki ölçeğin Türkçe uyarlamasında ise 13 madde bulunmakta ve tek faktörlü bir yapı göstermektedir. Tek faktörlü yapıdaki Türkçe ölçeğin Cronbach’s Alpha değeri 0.95 olarak bulunmuştur. Ölçeğin bu araştırmadaki Cronbach’s Alpha değeri 0.941 olarak bulunmuştur (21).

Araştırmanın Etik Yönü

Araştırmaya başlamadan önce İstanbul Arel Üniversitesi Etik Kurulu’ndan 04.01.2023 tarihinde (Sayı: E-69396709-050.06.04-248671) izin alındı. Araştırmaya katılmayı kabul eden katılımcılara araştırma hakkında bilgi verildi ve gönüllü onam formlarını doldurmaları istendi.

Verilerin Analizi

Araştırmadan elde edilen veriler SPSS-22 (Statistical Package for Social Sciences Version-22) programı ile analiz edildi. Araştırmada kullanılan ölçeklerin güvenilirliği Cronbach’s Alpha katsayısı ile hesaplandı. Veri-

lerin değerlendirilmesinde frekans (n), yüzdelik (%) dağılımı, ortalama (ort.) ve standart sapma (SS) gibi tanımlayıcı istatistiksel yöntemler kullanıldı. İki bağımsız grup arasındaki anlamlı farkları belirlemede Mann-Whitney U testi, üç ve daha fazla grup arasındaki anlamlı farkları belirlemede Kruskal-Wallis testi ve iki kategorik değişkenin birbirinden bağımsız olup olmadığını belirlemek için Ki Kare Testi kullanıldı.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırmanın yalnızca bir vakıf üniversitesinin hemşirelik bölümünde eğitim gören öğrenciler ile yapılmış olması araştırmanın sınırlılığı olarak değerlendirildi.

3. Bulgular

Tablo 1’de öğrencilerin sosyodemografik özelliklerine ait bilgiler yer almaktadır. Buna göre öğrencilerin yaş ortalaması $21,42 \pm 1,97$ ’tür. Öğrencilerin %86,4’ü kadın; %59,9’unun geliri giderine denk ve %30,5’i 4. Sınıf öğrencisidir. Öğrencilerin %67,2’sinin küresel iklim değişikliği hakkında bilgi sahibi olduğu, %79,5’inin küresel iklim değişikliği nedeniyle geleceğinden endişe ettiği, %65’inin küresel iklim değişikliği nedeniyle ruh sağlığının kötü yönde etkilendiği ve %53,7’sinin iklimdeki değişiklikler nedeniyle korku, güçsüzlük, öfke ve tükenmişlik gibi duygular hissettiği belirlendi. Öğrencilerin %84,7’si küresel iklim değişikliğinin başlıca nedenlerinden birinin doğal kaynakların kötüye kullanılması olduğunu, %55,9’u küresel iklim değişikliği ile ilgili haberleri takip etmediğini, %68,9’u iklim değişikliğine yönelik olarak alınacak önlemlerin yararlı olacağını düşündüğü belirlendi. Öğrencilerin %51,4’ünün hemşirelik faaliyetlerinin küresel iklim değişikliğini önlemede etkili olacağını düşündüğü, %72,8’inin küresel iklim değişikliği ile ilgili bir ders almadığını ve %50,8’inin toplumun küresel iklim değişikliğine yönelik farkındalık düzeylerinin kötü olduğunu düşünmekte olduğu belirlendi (Tablo 1).

Tablo 2’de öğrencilerin İDAÖ ve KİDFYÖ ve alt boyutlarına ait puan ortalamaları verildi. Araştırmada öğrencilerin İDAÖ Bilişsel Bozukluk alt boyut puan ortalaması $14,19 \pm 5,55$; İşlevsel Bozukluk alt boyut puan ortalaması $8,23 \pm 3,92$ ve toplam puan ortala-

Tablo 1 Hemşirelik Öğrencilerinin Sosyodemografik Özellikleri (n=177)

Değişkenler		n	%
Cinsiyet	Kadın	153	86,4%
	Erkek	24	13,6%
Ekonomik durum	Gelir giderden düşük	56	31,6%
	Gelir gidere denk	106	59,9%
	Gelir giderden yüksek	15	8,5%
Sınıf	1. Sınıf	50	28,2%
	2. Sınıf	27	15,3%
	3. Sınıf	46	26,0%
	4. Sınıf	54	30,5%
Küresel iklim hakkında bilgi sahibi olma durumu	Evet	119	67,2%
	Kismen	50	28,2%
	Hayır	8	4,5%
Küresel iklim değişikliği nedeniyle geleceğinden endişe etme durumu	Evet	156	88,1%
	Kismen	15	8,5%
	Hayır	6	3,4%
Küresel iklim değişikliğinin ruh sağlığını etkileme durumu	İyi	3	1,7%
	Fikrim yok	59	33,3%
	Kötü	115	65,0%
Küresel iklim değişikliği nedeniyle korku, güçsüzlük, öfke ve tükenmişlik gibi duygulara hissetme durumu	Evet	95	53,7%
	Kismen	62	35,0%
	Hayır	20	11,3%
Küresel iklimde değişikliğine neden olan başlıca faktörler	Biyocoşulliliğin azalması	115	65,0%
	Doğal kaynakların kötü kullanılması	150	84,7%
	Hava kirliliği	148	83,6%
	İklim değişikliği	127	71,8%
	Ormansızlaşma	133	75,1%
	Ozon tabakasının tahribatı	144	81,4%
	Su kirliliği	124	70,1%
	Kötü atık yönetimi	133	75,1%
	Çölleşme	91	51,4%
	Deniz ve akarsuların kirlenmesi	138	78,0%
Küresel iklim değişikliği ile ilgili haberleri takip etme	Evet	55	31,1%
	Kismen	99	55,9%
	Hayır	23	13,0%
Küresel iklim değişikliğine yönelik olarak alınacak önlemlerin yararlı olacağını düşünme	Evet	122	68,9%
	Kismen	47	26,6%
	Hayır	8	4,5%
Hemşirelik faaliyetlerini küresel iklim değişikliğini önlemede yararlı bir etkisinin olabileceğini düşünme	Evet	91	51,4%
	Kismen	72	40,7%
	Hayır	14	7,9%
Küresel iklim değişikliği ile ilgili bir ders alma	Evet	28	15,8%
	Kismen	22	12,4%
	Hayır	127	71,8%
Toplumun küresel iklim değişikliğine yönelik olarak farkındalık düzeyi	İyi	2	1,1%
	Orta	34	19,2%
	Kötü	90	50,8%
	Çok Kötü	51	28,8%

n=Örneklem Sayısı; %= Yüzde

ması $22,42 \pm 9,14$ olarak belirlendi. KİDYÖ Doğal ve Beşeri Ortama, Etkiler alt boyutundan alınan puana göre öğrencilerin %62,1'inin yüksek düzey farkındalığa, Ortaya Çıkaran Sebepler alt boyutundan aldıkları puana göre %56,5'inin düşük düzey farkındalığa; Enerji Tüketim İlişkisi alt boyutundan aldıkları puana göre %55,9'unun yüksek düzey farkındalığa ve Küresel

İklim Değişikliği Farkındalık Ölçeğinden aldıkları toplam puana göre orta düzey farkındalığa sahip oldukları belirlendi (Tablo 2).

Öğrencilerin KİDYÖ'nden aldıkları toplam puana göre, küresel iklim değişikliği hakkında bilgi sahibi olanların %64'ünün orta düzey farkındalığa sahip olduğu ($p < 0,001$), küresel iklim değişikliğine bağlı

Tablo 2 Hemşirelik Öğrencilerinin İklim Değişikliği Anksiyetesi Ölçeği (IDAÖ) ve Küresel İklim Değişikliğine Yönelik Farkındalık Ölçeği (KİDYFÖ) Puan Ortalamaları (n=177)

		Ort ± SS	Min-Max	
İklim Değişikliği Anksiyetesi Ölçeği (IDAÖ)	Bilişsel Bozukluk	14,19±5,55	8-36	
	İşlevsel Bozukluk	8,23±3,92	5-24	
	TOPLAM	22,42±9,14	13-57	
Küresel İklim Değişikliğine Yönelik Farkındalık Ölçeği (KİDYFÖ)	Doğal ve Beşeri Ortama Etkiler	Düşük düzey farkındalık	20	11,3%
		Orta düzey farkındalık	47	26,6%
		Yüksek düzey farkındalık	110	62,1%
	Küresel Organizasyonlar ve Anlaşmalara İlişkin Farkındalık	Düşük düzey farkındalık	88	49,7%
		Orta düzey farkındalık	64	36,2%
		Yüksek düzey farkındalık	25	14,1%
	Ortaya Çıkarıcı Sebepler	Düşük düzey farkındalık	100	56,5%
		Orta düzey farkındalık	43	24,3%
		Yüksek düzey farkındalık	34	19,2%
	Enerji Tüketim İlişkisi	Düşük düzey farkındalık	37	20,9%
		Orta düzey farkındalık	41	23,2%
		Yüksek düzey farkındalık	99	55,9%
	TOPLAM	Düşük düzey farkındalık	30	16,9%
		Orta düzey farkındalık	95	53,7%
		Yüksek düzey farkındalık	52	29,4%

Min: Minimum; Max: Maximum; Ort: Ortalama; SS: Standart Sapma

olarak geleceğine yönelik endişeli hissetmeyenlerin % 66,7'sinin düşük düzey farkındalığa sahip olduğu ($p < 0,001$) küresel iklim değişikliğinin ruh sağlığını iyi yönde etkilenenlerin 56,7'sinin düşük düzey farkındalığa sahip olduğu ($p = 0,007$), küresel iklim değişikliği ile ilgili bir ders alanların %59,1'inin orta düzey farkındalığa sahip olduğu ($p = 0,024$), belirlendi. Ekonomik durum ($p = 0,959$), sınıf ($p = 0,206$) korku, güçsüzlük, öfke ve tükenmişlik gibi duyguları hissetme ($p = 0,139$) değişkenleri ile KİDYFÖ toplam puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmadı (Tablo 4).

4. Tartışma

Bu çalışmada, hemşirelik öğrencilerinde iklim değişikliği farkındalığının anksiyete üzerine etkisi incelenmiştir. Elde edilen bulgular, öğrencilerin çoğunluğunun küresel iklim değişikliği konusunda bilgi sahibi olduğunu, iklim değişikliğinin ruh sağlığı üzerinde olumsuz etkiler oluşturduğunu ve birçok öğrencinin iklim değişikliğine bağlı olarak geleceğe yönelik kaygı ve korku hissettiğini ortaya koymaktadır. Öğrencilerin neredeyse yarısının iklim değişikliği nedeniyle öfke, güçsüzlük ve tükenmişlik duygularını hissetmesi, iklim krizinin genç yetişkinler üzerinde giderek artan psikolojik baskısını yansıtmaktadır. Ayrıca ik-

lim değişikliği konusunda farkındalık düzeyi yüksek olan öğrencilerin anksiyete puanlarının daha yüksek olması çarpıcı bir bulgudur. İklim değişikliği farkındalığı genç yetişkinlerde yalnızca çevresel bir bilinç oluşturmakla kalmayıp aynı zamanda onların ruh sağlıkları üzerinde ciddi etkiler yaratabilmektedir. Bu durum, iklim değişikliğinin neden olduğu anksiyetenin belirsizlik ve öngörülemezlik kaynaklı etkilerinin bir yansıması olarak değerlendirilebilir ve gelecekte tasarlanacak müdahale ve destek programlarına yönelik bir altyapı sağlayabilir.

Literatürde, iklim krizinin ruh sağlığı üzerindeki olumsuz etkilerine vurgu yapılmaktadır. Cunsolo ve arkadaşları (2020), iklim değişikliğinin bireylerde sıklıkla kaygı, korku, öfke ve umutsuzluk gibi duygusal tepkilere yol açabileceğini belirtmektedir (22). Baykara ve Yılmaz (2024) tarafından yapılan bir çalışmada, hemşirelik öğrencilerinin iklim değişikliğine bağlı olarak yüksek düzeyde endişe yaşadığı belirtilmiştir (23). Coffey ve arkadaşlarının (2021) iklim anksiyetesi üzerine yaptığı sistematik derleme, iklim krizinin etkilerine bağlı olarak bireylerde sınırlılık, halsizlik, üzüntü ve çaresizlik gibi çeşitli ruhsal tepkilerin ortaya çıkabileceğini ortaya koymaktadır (24). Literatürde, genç yetişkinler ve kadınların bu etkileri daha yoğun yaşadığı bildirilmekte olup bu durum

Tablo 3 Hemşirelik Öğrencilerinin Sosyodemografik Özellikleri ile İDAÖ Toplam Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması (n=177)

		İDAÖ Toplam			
		Ort ± SS	Min-Max	Z	p
Cinsiyet	Kadın	21,79±8,52	13-57	-1,686	0,092
	Erkek	26,42±11,85	13-56		
		Ort ± SS	Min-Max	Kwχ ²	p
Ekonomik durum	Gelir giderden düşük	22,84±9,36	13-57	0,407	0,816
	Gelir gidere denk	22,12±9,08	13-56		
	Gelir giderden yüksek	22,93±9,29	13-40		
Okuduğu Sınıf	1. Sınıf	23,42±9,21	13-57	5,788	0,122
	2. Sınıf	19,56±7,84	13-39		
	3. Sınıf	22,87±9,96	13-56		
	4. Sınıf	22,54±8,9	13-44		
Küresel iklim hakkında bilgi sahibi olma durumu	Evet	22,61±8,77	13-56	0,900	0,638
	Kısmen	21,88±10,02	13-57		
	Hayır	23±9,84	13-41		
Küresel iklim değişikliği nedeniyle geleceğinden endişe etme durumu	Evet	22,66±9,24	13-57	1,530	0,465
	Kısmen	20,47±8,9	13-39		
	Hayır	21±7,46	13-33		
Küresel iklim değişikliğinin ruh sağlığını etkileme durumu	İyi ^a	15,33±3,21	13-19	14,724	p<0,001 c>b
	Fikrim yok ^b	19,85±8,26	13-41		
	Kötü ^c	23,92±9,33	13-57		
Küresel iklim değişikliği nedeniyle korku, güçsüzlük, öfke ve tükenmişlik gibi duygulara hissetme durumu	Evet ^a	25,02±9,87	13-57	19,082	p<0,001 a>b>c
	Kısmen ^b	19,52±6,67	13-39		
	Hayır ^c	19,05±8,68	13-44		
Küresel iklim değişikliği ile ilgili haberleri takip etme	Evet ^a	25,47±8,4	13-42	13,795	p<0,001 a>b>c
	Kısmen ^b	21,16±9,27	13-57		
	Hayır ^c	20,52±8,84	13-44		
Küresel iklim değişikliğine yönelik olarak alınacak önlemlerin yararlı olacağını düşünme	Evet	22,71±9,41	13-57	0,437	0,804
	Kısmen	21,91±8,83	13-44		
	Hayır	20,88±7,18	13-36		
	Kısmen	23,65±11,97	13-57		
	Hayır	22,71±10,56	13-44		
Hemşirelik faaliyetlerini küresel iklim değişikliğini önlemede yararlı bir etkisinin olabileceğini düşünme	Evet	23,55±9,65	13-56	3,287	0,193
	Kısmen	20,82±7,35	13-42		
	Hayır	23,29±12,95	13-57		
	Kısmen	21,84±9,86	13-57		
	Hayır	19,86±4,98	13-26		
Küresel iklim değişikliği ile ilgili bir ders alma	Evet ^a	25,86±9,25	13-40	6,080	0,048 a>c
	Kısmen ^b	23,32±9,34	13-41		
	Hayır ^c	21,5±8,95	13-57		
Toplumun küresel iklim değişikliğine yönelik olarak farkındalık düzeyi	İyi	26±5,66	22-30	1,982	0,576
	Orta	23±8,2	13-41		
	Kötü	21,98±8,98	13-56		
	Çok Kötü	22,67±10,21	13-57		

Z= Mann-Whitney U Testi; Kwχ² = Kruskal Wallis Testi

sosyodemografik özelliklerin iklim kaygısı üzerindeki etkisine dair literatürle uyumlu görülmektedir (25, 26). Bu sonuçlar, hemşirelik öğrencilerinin iklim değişikliği farkındalıklarının ruh sağlığı üzerindeki etkisinin hem yaygın hem de belirgin olduğunu ve bu grubun iklim krizine bağlı olarak ciddi ruhsal yükler taşıdığını açıkça ortaya koymaktadır. İklim farkındalığıyla birlikte anksiyete düzeylerindeki paralel artış, bu

konuda bireylerin psikolojik dayanıklılığını artıracak müdahalelere olan ihtiyacı vurgulamaktadır.

Bu çalışmada, hemşirelik öğrencilerinin KİDYFÖ ile ölçülen farkındalık düzeylerinin ve İDAÖ ile belirlenen anksiyete düzeylerinin orta seviyelerde olduğu saptanmıştır. Baykara ve Yılmaz (2024), hemşirelik öğrencilerinin iklim değişikliği farkındalığının iklim kaygısı ile ilişkili olduğunu ortaya koymaktadır

Tablo 4 Hemşirelik Öğrencilerinin Sosyodemografik Özellikleri ile KİDYFÖ Toplam Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması (n=177)

		KİDYFÖ Toplam						χ ²	p
		Düşük düzey farkındalık		Orta düzey farkındalık		Yüksek düzey farkındalık			
		n	%	n	%	n	%		
Cinsiyet	Kadın	23	15,0	86	56,2	44	28,8	3,946	0,139
	Erkek	7	29,2	9	37,5	8	33,3		
Ekonomik durum	Gelir giderden düşük	8	14,3	32	57,1	16	28,6	0,639	0,959
	Gelir gidere denk	19	17,9	55	51,9	32	30,2		
	Gelir giderden yüksek	3	20,0	8	53,3	4	26,7		
Sınıf	1. Sınıf	8	16,0	30	60,0	12	24,0	8,468	0,206
	2. Sınıf	8	29,6	9	33,3	10	37,0		
	3. Sınıf	8	17,4	27	58,7	11	23,9		
	4. Sınıf	6	11,1	29	53,7	19	35,2		
Küresel iklim hakkında bilgi sahibi olma durumu	Evet	16	13,4	60	50,4	43	36,1	11,152	0,025 p< 0,001)
	Kısmen	11	22,0	32	64,0	7	14,0		
	Hayır	3	37,5	3	37,5	2	25,0		
Küresel iklim değişikliği nedeniyle geleceğinden endişe etme durumu	Evet	20	12,8	87	55,8	49	31,4	18,565	0,001 p< 0,001)
	Kısmen	6	40,0	6	40,0	3	20,0		
	Hayır	4	66,7	2	33,3	0	0,0		
Küresel iklim değişikliğinin ruh sağlığını etkileme durumu	İyi	2	66,7	1	33,3	0	0,0	14,206	0,007
	Fikrim yok	14	23,7	35	59,3	10	16,9		
	Kötü	14	12,2	59	51,3	42	36,5		
Küresel iklim değişikliği nedeniyle korku, güçsüzlük, öfke ve tükenmişlik gibi duygulara hissetme durumu	Evet	11	11,6	54	56,8	30	31,6	6,938	0,139
	Kısmen	12	19,4	32	51,6	18	29,0		
	Hayır	7	35,0	9	45,0	4	20,0		
Küresel iklim değişikliği ile ilgili haberleri takip etme	Evet	5	9,1	30	54,5	20	36,4	16,203	0,003
	Kısmen	15	15,2	54	54,5	30	30,3		
	Hayır	10	43,5	11	47,8	2	8,7		
Küresel iklim değişikliğine yönelik olarak alınacak önlemlerin yararlı olacağını düşünme	Evet	19	15,6	70	57,4	33	27,0	2,632	0,621
	Kısmen	9	19,1	21	44,7	17	36,2		
	Hayır	2	25,0	4	50,0	2	25,0		
	Kısmen	4	23,5	11	64,7	2	11,8		
Hemşirelik faaliyetlerini küresel iklim değişikliğini önlemede yararlı bir etkisinin olabileceğini düşünme	Evet	15	16,5	47	51,6	29	31,9	13,494	0,009
	Kısmen	8	11,1	44	61,1	20	27,8		
	Hayır	7	50,0	4	28,6	3	21,4		
	Kısmen	9	18,4	31	63,3	9	18,4		
Küresel iklim değişikliği ile ilgili bir ders alma	Evet	3	10,7	10	35,7	15	53,6	11,203	0,024
	Kısmen	4	18,2	10	45,5	8	36,4		
	Hayır	23	18,1	75	59,1	29	22,8		
Toplumun küresel iklim değişikliğine yönelik olarak farkındalık düzeyi	İyi	1	50,0	1	50,0	0	0,0	10,495	0,105
	Orta	9	26,5	17	50,0	8	23,5		
	Kötü	14	15,6	54	60,0	22	24,4		
	Çok Kötü	6	11,8	23	45,1	22	43,1		

χ² = Kikare Testi

(23). Bicer ve Vaizoğlu'nun (2015) çalışmasında, öğrencilerin gelecekteki yaşam kaliteleri konusunda endişe duydukları ve iklim krizine dair farkındalıklarının orta düzeyde olduğu bildirmektedir (27). Tümer ve arkadaşlarının (2024) çalışmasında ise hemşirelik öğrencilerinin iklim değişikliği farkındalıklarının iyi

düzeyde olduğu belirtilmektedir (28). Bu bulgular, iklim krizine yönelik farkındalığın genç yetişkinlerde anksiyete düzeyini artırdığına dair genel bir eğilimi desteklemektedir. Hemşirelik öğrencilerinin, güncel bir konu olması itibarı ile küresel iklim krizine yönelik farkındalıklarının sosyal medya veya haberler

aracılığıyla geliştiği düşünülmektedir. Ancak öğrencilerin mevcut farkındalık durumlarının iklim krizinin etkileri ile baş etmede yeterli düzeyde olmadığı görülmektedir. Üniversitelerde, öğrencilerin iklim krizine yönelik farkındalıklarının geliştirilmesi amacıyla duygusal paylaşımlar yapabilecekleri ve çözüm odaklı fikir alışverişinde bulunabilecekleri destek grupları oluşturulabilir. Bununla birlikte, öğrencilerin yararlandığı psikolojik danışmanlık ve rehberlik hizmetleri iklim değişikliğiyle ilişkili anksiyete ve stresle başa çıkma konusunda uzmanlaşmış danışmanlık hizmetleri sağlanması gerektiği düşünülmektedir.

Çalışmada, iklim değişikliğinin ruh sağlığını olumsuz etkilediğine inanan ve iklim değişikliği ile ilgili haberleri düzenli takip eden katılımcıların daha yüksek anksiyete seviyelerine sahip olduğu belirlenmiştir. Clayton (2020) çalışmasında, çevresel sorunları önemseyen bireylerin iklim kaygısı yaşama olasılığının daha yüksek olduğunu vurgulamaktadır (25). Benzer şekilde, Kocoğlu-Tanyer ve arkadaşlarının (2024) çalışmasında, geleceğe dair kötümser bir bakış açısına sahip olan öğrencilerin iklim kaygısı düzeylerinin daha yüksek olduğu ifade edilmektedir (29). Anaker ve arkadaşlarının (2021) çalışmasında, hemşirelik öğrencilerinin iklim krizinin etkilerine bağlı olarak geleceğe yönelik olumsuz ve depresif söylemlerde buldukları belirtilmektedir (30). Lawrance (2022) ise, çevresel farkındalığın geleceğe yönelik kaygıyı artırabileceğini öne sürmektedir (2). Literatürde, orta düzeyde iklim kaygısının, bireylerin çözüm yollarına dair farkındalıklarını artırmakla birlikte yaşam tarzı değişikliklerini desteklediği ve yoğun bir kaçınma tepkisi oluşturmadığı belirtilmektedir (31). İçinde buldukları yaş dönemi göz önünde bulundurulduğunda kırılğan bir gruba temsil eden hemşirelik öğrencilerinin iklim krizine yönelik anksiyetelerinin orta düzeyin üzerine çıkmasının öğrencilerin iklim krizinin sağlık üzerine etkileri ile baş edebilmelerini engelleyici nitelik taşıyacağı öngörülmektedir. Anksiyetenin bilinmeyene karşı duyulan kaygıyı ifade ettiği düşünüldüğünde öğrencilerin iklim anksiyetesi düzeylerinin iklim krizinin etkileri ile mücadele etmelerini sağlayacak itici güç olarak kullanılabilmesi için iklim krizinin etkileri ve bu etkilerle mücadeleyi içeren ders konularının hemşirelik okullarının müfredatına hızlı bir şekilde uyumlandırılması gerektiği düşünülmektedir. Hemşirelik programları, iklim krizinin neden olduğu sağlık risklerini önleme ve bu risklerle baş etmeyi kolaylaştıran bilgi ve becerileri kazandırmayı hedeflemelidir. Hemşirelik öğrencilerinin iklim değişikliği ve ruh sağlığı üzerine farkındalığını arttırmaya yönelik eğitim ve müdahale programları, öğrencilere hem bilgi hem de uygulama becerileri kazandırmalıdır. Buna göre hemşirelik müfredatına entegre edilen iklim değişikliği ve sağlık arasındaki ilişkiyi ele alan dersler seçmeli ya da zorunlu ders kapsamında olup iklim değişikliğinin fiziksel ve ruhsal sağlık etkileri, önleyici sağlık hizmetleri ve sürdürülebilir uygulamalar gibi konuları içermelidir. Aynı zamanda üniversitelerde multidisipliner eğitim bakış açısı ile hemşirelik, çevre ve halk sağlığı disiplinlerini bir araya getiren ortak eğitim programlarının geliştirilmesi gerektiği düşünülmektedir.

Çalışmada, İKDYFÖ'nin alt boyutlarında, katılımcıların doğal ve beşeri çevre üzerindeki etkilerle ilgili farkındalık düzeylerinin yüksek olduğu, genel farkındalık düzeylerinin ise orta seviyede olduğu belirlenmiştir. Bu sonuçlar, sağlık sisteminde kritik bir role sahip olan hemşirelik öğrencilerinin ruh sağlığını etkileyebilecek iklim krizine yönelik farkındalıklarının artırılmasının, gelecekteki destek programları için önemli bir temel sunabileceğini göstermektedir. İncesu ve Yaş'ın (2023) çalışmasında, hemşirelik öğrencilerinin küresel iklim krizinin etkileri üzerinde yüksek düzeyde farkındalığa sahip oldukları, öğrencilerin İKDYF ölçüğünün Doğal ve Beşeri Ortama Etkiler ve Enerji Tüketimi İlişkisi alt boyutlarında yüksek düzeyde ancak Ortaya Çıkarıcı Sebepler ve Küresel Organizasyonlar ve Anlaşmalara İlişkin Farkındalık alt boyutlarında orta düzey farkındalığa sahip oldukları belirtilmektedir (15). Farklı çalışmalar, öğrencilerin iklim değişikliğinin sağlık üzerindeki etkileri konusunda bilgi eksiklikleri olduğunu vurgulamaktadır (32,33). Çalışmamız, iklim değişikliğine yönelik eğitimlerin öğrencilerin farkındalık düzeylerini arttırmada etkili olabileceğini ortaya koymuştur. Ogunbode ve arkadaşlarının (2022) araştırmasında, iklim değişikliği ile ilgili duygusal tepkilerin, bu konuda daha fazla bilgiye maruz kalma ve sosyal beklentilerle ilişkili olduğu vurgulanmaktadır (34). Bu bağlamda, hemşirelik öğrencilerinin iklim krizinin sağlık üzerindeki etkileri hakkında bilgilendirilmesinin, krizle başa çıkma becerilerini geliştirebileceği düşünülmek-

tedir. Hemşireler, iklim değişikliği ile mücadelede ve çevresel sürdürülebilirliği artırmada önemli bir rol üstlenebilir (35). Ancak, iklim değişikliği ve sağlık arasındaki ilişki genel olarak kabul edilmekle birlikte bu konu hemşirelik eğitimine sistematik olarak entegre edilmemiştir (17, 36). Klogirou ve arkadaşlarının çalışmasında (2020), hemşirelik öğrencilerinin iklim değişikliği ile ilgili farkındalıklarının olduğu ancak bu konu ile ilgili eyleme geçmeye hazır olmadıkları belirtilmektedir (37). Bu bağlamda, üniversitelerde hemşirelik öğrencilerine yönelik olarak sürdürülebilir sağlık hizmetleri, enerji tasarrufu, atık yönetimi gibi konularda pratik eğitimler verilerek öğrencilerin çevre dostu sağlık hizmeti bilinci kazanmaları sağlanabilir. Ekolojik ayak izi hesaplama eğitimleri ile öğrencilere kendi tüketim alışkanlıkları, çevreye etkileri ve bu etkileri azaltma yolları öğretiler. Aynı zamanda hemşirelik öğrencilerinin, iklim değişikliğinin ruh sağlığı üzerindeki etkilerini topluma anlatan ve çözüm yolları sunan bilinçlendirme kampanyalarında aktif rol almaları gerektiği düşünülmektedir.

Çalışmaya ilişkin bazı sınırlılıklar bulunmaktadır. Öncelikle çalışmanın örnekleminin yalnızca İstanbul'da bulunan bir vakıf üniversitesinin hemşirelik bölümünde öğrenim gören 177 öğrenciden oluşması, araştırma sonuçlarının tüm hemşirelik öğrencilerine genellenilebilirliğini sınırlandırmaktadır. Ayrıca çalışmada kullanılan ölçüm araçları öğrencilerin iklim değişikliği farkındalıkları ve iklim anksiyetesi düzeylerini ölçmek için geçerli ve güvenilir araçlar olarak kabul edilmekle birlikte bu ölçüm araçlarının öz bildirime dayalı olması çalışmanın başka bir sınırlılığıdır.

5. Sonuç ve Öneriler

Bu araştırma, hemşirelik öğrencilerinde iklim krizi farkındalığının anksiyete üzerine etkilerini ortaya koymaktadır. Bulgular, hemşirelik öğrencilerinin büyük çoğunluğunun küresel iklim değişikliği konusunda bilgi sahibi olduğunu, iklim değişikliğinin öğrencilerin ruh sağlığı üzerinde olumsuz etkiler oluşturduğunu ve öğrencilerin büyük çoğunluğunun iklim değişikliğine bağlı olarak geleceğe yönelik kaygı ve korku hissettiğini göstermektedir. Özellikle, iklim değişikliği konusunda yüksek farkındalığa sahip olan öğrencilerin çevresel belirsizlikler ve geleceğe dair endişeler nedeniyle daha yüksek düzeyde anksiyeteye sahip ol-

dukları görülmüştür. Bu sonuç, iklim değişikliğinin yalnızca çevresel değil aynı zamanda ruhsal etkileri de olduğunu ortaya koyması açısından önemlidir. Bu sonuçlar doğrultusunda, hemşirelik öğrencilerinin iklim krizinin sağlık üzerindeki etkilerine dair farkındalıklarını artırmaya yönelik kapsamlı eğitim programlarının tasarlanması önerilmektedir. Ayrıca, öğrencilerin farkındalıklarını artıracak projelerde yer alması, akademik becerilerini geliştirmek amacıyla iklim değişikliği ve sağlık ilişkisi üzerine araştırmalar yapmalarının teşvik edilmesi önemlidir. Bu süreçte, iklim değişikliği konusunda uzmanlaşmış hemşirelerin ve akademisyenlerin mentorluk programları aracılığıyla öğrencilere rehberlik etmesi faydalı olacaktır. Hemşirelik müfredatına, iklim krizinin sağlık ve ruh sağlığı üzerindeki etkilerini ele alan derslerin entegre edilmesi ve öğrencilere bu alanda bilgi ve beceri kazandırılması önerilmektedir. Ayrıca, hemşirelik öğrencilerinin iklim krizinin ruhsal etkileriyle başa çıkmalarını desteklemek için ruhsal dayanıklılık programlarının geliştirilmesi önemlidir. Son olarak, farklı coğrafi bölgelerde yaşayan hemşirelik öğrencileri arasında karşılaştırmalı araştırmalar yapılarak, iklim değişikliği farkındalığının ve ruh sağlığı üzerindeki etkilerinin bölgesel farklılıklarının incelenmesi önerilmektedir.

Received/Geliş Tarihi: 19.11.2024

Accepted/Kabul Tarihi: 24.01.2025

Kaynaklar

1. Ojala M. Hope and climate-change engagement from a psychological perspective. *Curr Opin Psychol.* 2023;49:101514. doi:10.1016/j.copsyc.2022.101514
2. Lawrance LE, Jennings N, Kioupi V, Thompson R, Diffey J, Vercammen A. Psychological responses, mental health, and sense of agency for the dual challenges of climate change and the COVID-19 pandemic in young people in the UK: an online survey study. *Lancet Planet Health.* 2022;6(9):726-738.
3. United Nations. Goal 13: Take urgent action to combat climate change and its impacts. Published 2023. Accessed May 10, 2023. <https://www.un.org/sustainabledevelopment/climate-change/>
4. World Health Organization. Gender, climate change and health. Geneva: WHO; 2014.
5. World Health Organization. Climate change and health. Published

2019. Accessed May 9, 2023. <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/climate-change-and-health>
6. Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC). Synthesis Report of the IPCC Sixth Assessment Report (AR6). Published 2023. Accessed May 9, 2023. https://report.ipcc.ch/ar6syr/pdf/IPCC_AR6_SYR_SPM.pdf
 7. IPCC. Summary for Policymakers. In: Masson-Delmotte V, Zhai P, Pirani A, eds. Climate Change 2021: The Physical Science Basis. Contribution of Working Group I to the Sixth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change. Cambridge University Press; 2021.
 8. Kennedy AM, Gislason ML. Intergenerational approaches to climate change mitigation for environmental and mental health co-benefits. *J Clim Change Health*. 2022;100173.
 9. Gibson KE, Barnett J, Haslam N, Kaplan I. The mental health impacts of climate change: Findings from a Pacific Island Atoll Nation. *J Anxiety Disord*. 2020;73.
 10. Watts N, Amann M, Arnell N, Ayeb-Karlsson S, Belesova K, Boykoff M, et al. The 2018 report of the Lancet Countdown on health and climate change: Shaping the health of nations for centuries to come. *Lancet*. 2018;392(10163):2479-2514.
 11. Clayton S. Climate anxiety: Psychological responses to climate change. *J Anxiety Disord*. 2020;74:102263. doi:10.1016/j.janxdis.2020.102263
 12. Edelson PJ, Harold R, Ackelsberg J, et al. Climate change and the epidemiology of infectious diseases in the United States. *Clin Infect Dis*. 2023;76(5):950-956. doi:10.1093/cid/ciac697
 13. World Health Organization. Climate change and health. Published 2021. Accessed May 9, 2023. <https://www.who.int/news-room/factsheets/detail/climate-change-and-health>
 14. Harris OO, Bialous SA, Muench U, Chapman S, Dawson-Rose C. Climate change, public health, health policy, and nurses training. *Am J Public Health*. 2022;112(S3):S321-S327. doi:10.2105/AJPH.2022.306826
 15. Incesu O, Yas MA. The relationship between nursing students' environmental literacy and awareness of global climate change. *Public Health Nurs*. 2024;41(1):67-76. doi:10.1111/phn.13255
 16. Romanello M, McGushin A, Di Napoli C, et al. The 2021 report of the Lancet Countdown on health and climate change: Code red for a healthy future. *Lancet*. 2021;398(10311):1619-1662. doi:10.1016/S0140-6736(21)01787-6.
 17. Tiitta I, Cubelo F, McDermott-Levy R, Jaakkola JJ, Kuosmanen L. Climate change integration in nursing education: A scoping review. *Nurse Educ Today*. 2024;139:106210. doi:10.1016/j.nedt.2024.106210
 18. Gasper K, Spencer LA, Hu D. Does eco-anxiety hinder pro-environmental action? Theoretical insights and an empirical review. *Curr Opin Psychol*. 2021;42:106-110.
 19. Deniz M, İnel Y, Sezer A. Awareness scale of university students about global climate change. *Int J Geogr Geogr Educ*. 2021;43:252-264.
 20. Clayton S, Karazsia BT. Development and validation of a measure of climate change anxiety. *J Environ Psychol*. 2020;69:101434. doi:10.1016/j.jenvp.2020.101434
 21. Cebeci F, Karaman M, Öztürk AF, Uzun K, Altın MO, Arıcı A, et al. İklim değişikliği anksiyetesi ölçeği'nin Türkçe uyarlaması: geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Ufku Ötesi Bilim Derg*. 2022;22(1):20-42. doi:10.54961/uobild.1129602
 22. Cunsolo A, Harper SL, Minor K, Hayes K, Williams KG, Howard C. Ecological grief and anxiety: The start of a healthy response to climate change? *Lancet Planet Health*. 2020;4(7):e261-e263. doi:10.1016/S2542-5196(20)30144-3
 23. Baykara Mat ST, Yılmaz BN. Is awareness of climate change a predictor of eco-anxiety? Research within the scope of nursing students. *Nurse Educ Today*. 2024;140:106274. doi:10.1016/j.nedt.2024.106274
 24. Coffey Y, Bhullar N, Durkin J, Islam MS, Usher K. Understanding eco-anxiety: A systematic scoping review of current literature and identified knowledge gaps. *J Clim Change Health*. 2021;3:100047. doi:10.1016/j.joclim.2021.100047
 25. Clayton S, Karazsia BT. Development and validation of a measure of climate change anxiety. *J Environ Psychol*. 2020;69:Article 101434. doi:10.1016/j.jenvp.2020.101434
 26. Gifford R. The largely unacknowledged impact of climate change on mental health. *Bull At Sci*. 2016;72:292-297. doi:10.1080/00963402.2016.1216505
 27. Küçük Biçer B, Acar Vaizoğlu S. Hemşirelik bölümü öğrencilerinin küresel ısınma / iklim değişikliği hakkındaki bilgi ve farkındalıklarının belirlenmesi. *HUHEMFAD*. 2015;2(2):30-43.
 28. Tümer A, İpek M, Ercan Z. Hemşirelik öğrencilerinin iklim değişikliğine ilişkin farkındalık, endişe ve umut düzeyleri: Kesitsel ve ilişkisel araştırma. *Halk Sağlığı Hemşireliği Dergisi*. 2024;6(1):29-38. doi:10.54061/jphn.1396915
 29. Kocoglu-Tanyer D, Dengiz KS, Sacikara Z. Nursing students' conceptualization of environmental problems: A descriptive cross-sectional study. *Nurse Educ Today*. 2024;140:106296. doi:10.1016/j.nedt.2024.106296
 30. Anâker A, Spante M, Elf M. Nursing students' perception of climate change and sustainability actions: A mismatched discourse. *Nurse Educ Today*. 2021;105:105028. doi:10.1016/j.nedt.2021.105028
 31. Hickman C. We need to (find a way to) talk about... Eco-anxiety. *J Soc Work Pract*. 2020;34(4):411-424. doi:10.1080/02650533.2020.1844166
 32. Ergin A, Akbay B, Özdemir C, Uzun SU. Tıp fakültesi öğrencilerinin küresel ısınma ve sağlığa etkileri ile ilgili bilgi, tutum ve davranışları. *Pamukkale Tıp Dergisi*. 2017;10:172-180.

33. Durkaya B, Durkaya A. Küresel Isınma Farkındalığı: Bartın Üniversitesi Öğrencileri Örneği. *Bartın Orman Fakültesi Dergisi*. 2018;20(1):128-144.
34. Ogunbode CA. Climate anxiety, pro-environmental action and wellbeing: Antecedents and outcomes of negative emotional responses to climate change in 28 countries. Published January 20, 2022. doi:10.31219/osf.io/yn6tc
35. Butterfield P, Leffers J, Vásquez MD. Nursing's pivotal role in global climate action. *BMJ*. 2021;373:n1049. doi:10.1136/bmj.n1049
36. Cugini F, Velez EV, Gómez PR. The climate crisis and human health: Survey on the knowledge of nursing students in the Comunidad de Madrid. *Nurse Educ Today*. 2024;132:106041. doi:10.1016/j.nedt.2023.106041
37. Kalogirou MR, Dahlke S, Davidson S, Yamamoto S. Nurses' perspectives on climate change, health, and nursing practice. *J Clin Nurs*. 2020;29(23-24):4759-4768. doi:10.1111/jocn.15519